

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавська державна аграрна академія
Інститут проблем природокористування та екології
Національної академії наук України
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Вінницький національний аграрний університет
Університет Хоенхайм, м. Штутгарт
Курганська державна сільськогосподарська академія ім. Т.С. Мальцева
Азербайджанський державний аграрний університет
Казахський агротехнічний університет імені Сакена Сейфуліна

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**III міжнародної
науково-практичної Інтернет - конференції**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"**

**12 грудня 2019 р року
м. Полтава, Україна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія

Інститут проблем природокористування та екології

Національної академії наук України

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

Національної академії наук України

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Житомирський національний агроекологічний університет

Університет Хоенхайм, м. Штутгарт(Німеччина)

Курганська державна сільськогосподарська академія ім. Т.С. Мальцева

Казахський агротехнічний університет імені Сакена Сейфуліна

ІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ – КОНФЕРЕНЦІЯ

"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ: АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"

Збірник матеріалів

12 грудня 2019 р року

м. Полтава

*Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)
№345 від 28 листопада 2019 року*

Друкується за ухвалою факультету агротехнологій та екології (Протокол № 5 від 17 грудня 2019 року.) та кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 11 від 9 грудня 2019 року.)

Матеріали III міжнародної науково-практичної інтернет - конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 12 грудня 2019 року, Полтава – 255 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агровиробництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова

- Самойлік М.С.** - д.е.н., професор, завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, Полтавська деожавна аграрна академія

Відповідальний секретар

- Галицька М.А.** - завідувач науковою лабораторією Агроекологічного моніторингу, Полтавська деожавна аграрна академія

Члени організаційного комітету

- Горб О.О.** кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Плаксієнко І.Л.** - кандидат хім. наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Піщаленко М.А.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Колеснікова Л.А.** кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Нагорна С.В.** кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Диченко О. Ю.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Тараненко А. О.** кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА
- Калініченко В.М. -** кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАА

ПРОДУКТИВНІСТЬ КАРТОПЛІ НА ТЕРИТОРІЇ ВІННИЧЧИНИ	
Костюкевич Т. К., Бондура С. В.,	
ЗАБРУДНЕННЯ ЛАНДШАФТНИХ ЕКОСИСТЕМ В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ	
Д'яконов В. І., Бузіна І. М.,	110
ОЦІНКИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОРГАНІЧНОГО ВУГЛЕЦЮ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР: НАСЛІДКИ ДЛЯ ЗАЛИШКІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ТА ЯКОСТІ ҐРУНТІВ	
Галицька М.А., Рустімбаєв Б. Є.	112
Розділ VI. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ І ОХОРОНИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ НА ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ.	116
ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПОПУЛЯЦІЇ КОМАХ-ФІЛОФАГІВ ДЕНДРОФЛОРИ МІСТА	
Писаренко В. М., Піщаленко М.А., Яровий І.Д.,	116
ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИК ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ	
Ковка Н.С.,	118
TO THE QUESTION OF WATER RESOURCES MANAGEMENT OF WESTERN DONBAS	
Andriev V., Anisimova L.,Tiapkin O.,	120
ДО ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ	
Остапенко Н.С., Бондаренко Л.В.,, Кириченко В.А. ,	123
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ	
Бараболя О.В., Яковенко В. О.,	125
ИЗУЧЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ВРЕДИТЕЛЕЙ ЯРОВОГО РАПСА В ЗАУРАЛЬЕ	
С.Ф.Суханова, А.А. Постовалов, Е.В.Григорьев	127
ПРО МОЖЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО ПАРКУ НА ПОЛТАВЩИНІ	
Смоляр Н.О.	131
Розділ VII. АГРОЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ.	134
НЕПРИДАТНІ ПЕСТИЦИДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРИЧИНИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	
Шерстюк О. Л., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Піщаленко М. А.	134
ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ ГЕОЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ	136

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИК ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Ковка Н.С.,
м.Вінниця, Україна

У даній статті висвітлені методи та методика розробки регіональної екологічної мережі. Створення екологічних мереж є подальшим розвитком прогресивних ідей і напрацювань, закладених при створенні територіальних комплексних схем охорони природи. Основою єдиної екологічної мережі України повинні стати опрацьовані і законодавчо закріплені екологічні мережі суб'єктів території (національні, обласні та регіональні).

Ключові слова: екокоридори, екологічна мережа, біорізноманіття, екосистема.

Виклад основного матеріалу

Для збереження біорізноманіття слід підтримувати певну стабільність екологічних умов, необхідних для нормального функціонування екосистем і існування популяцій видів. Такі умови можуть бути збережені шляхом резервування природних територій досить великих за площею, щоб включати в себе цілі екосистеми. Але в дійсності економічний розвиток регіонів, численні види впливу людини на природні екосистеми в більшості випадків сильно обмежують такі можливості.

Тому одна з найважливіших екологічних проблем - знайти таку схему взаємодії природи і людини, при якій природні екосистеми зможуть функціонувати на територіях, які використовуються людиною. В даний час вирішуються завдання розробки методології, підбору критеріїв, методів щодо збереження біорізноманіття та поліпшення екологічної обстановки в регіонах.

Вирішенню проблем збереження біологічного різноманіття на регіональному та національному рівнях найкращим чином сприяє створення екологічних мереж [3].

Екологічна мережа - це територія, яка забезпечує підтримання біологічного різноманіття як одного з найважливіших елементів природної спадщини і факторів екологічної стабільності в досліджуваному регіоні (Передумови та перспективи формування екологічної мережі Північної Євразії, 1998) [1].

Для правильної організації охорони природи на території області було виявлено найбільш збережені ділянки природної рослинності з різною концентрацією рідкісних видів рослин. Ті з рослинних ділянок, де зареєстрована найбільш висока насиченість рідкісними видами, були виділені як ботанічні ядра [2,3].

Основним науково-методичним підходом до створення регіональної екомережі має бути принцип запобігання фрагментації екосистем, що повинен передбачати:

1) розробку критеріїв необхідних для виокремлення еталонних ділянок природного розвитку, сполучних, відновлювальних і буферних територій;

2) відбір лісових, лісостепових, лучно-степових, степових, лучно-болотних, прибережно-водних, торфоболотних, бур'яно-польових, петрофітних і псамофітних екосистем, рудеральних угруповань, типів середовищ існування (екотопів), видів

репрезентативних і унікальних ландшафтів для заповідання;

3) створення єдиної системи заповідних об'єктів, що гармонійно поєднують взаємопов'язані між собою природні й культурні ландшафти.

Методики, пов'язані із дослідженням та формуванням схеми регіональної екологічної мережі, доцільно умовно поділити на кілька етапів.

На першому етапі проводяться підготовчі роботи, які включають збір, систематизацію, вивчення та аналіз: 22 топографічних карт регіону, наукових та літературних джерел, картографічних матеріалів (геологічних, геоморфологічних, кліматичних, ґрунтових, ландшафтних карт, карт рослинного покриву, поширення видів тваринного світу), матеріалів польових досліджень, містобудівної документації, програм соціально-економічного розвитку області, схем землеустрою та техніко-економічне обґрунтування використання території, матеріали лісовпорядкування, проектної документації з питань охорони довкілля, матеріали щодо збереження об'єктів культурної спадщини, матеріалів планів розвитку рибного господарства, відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства і риборозведення [2].

На другому етапі на основі узагальнення вивчених матеріалів та польових робіт здійснюють підготовку наукового обґрунтування щодо включення територій та об'єктів до регіональної екомережі (кількість структурних елементів (ключових територій, сполучних коридорів, буферних зон, відновлювальних територій та територій природного розвитку), їх назви, основні характеристики та параметри (для визначення структурних елементів екологічної мережі використовують наукові рекомендації щодо основних критеріїв відбору територій для їх включення до структурних елементів екомережі із «Методичних рекомендацій...», 2009») [2].

На наступному третьому етапі на базі проведених досліджень здійснюються роботи із нанесення на планово-картографічні матеріали структурно-функціональних елементів екомережі [2].

Важливими структурними елементами РЕМ є сполучні території (екокоридори, ЕК). На території Східне Поділля (Вінниччина) вони мають статус національного, регіонального (міжобласного) і локального рівня. Екологічні коридори – це полоси лісової, лучної, водно-болотної, степової і чагарникової рослинності по річкових долинах, вододільних місцевостях широтної чи меридіональної спрямованості шириною від 2 км національного, 1,5 км регіонального, 0,1 км локального рівнів. Головним функціональним призначенням екокоридорів є забезпечення просторових зв'язків між ключовими територіями (КТ, біоцентрами, БЦ), тому основними критеріями для їх виділення є міграційні, територіальні, екологічні, БР, соціологічні [3,4].

Вихідними даними для розробки схеми екологічної мережі досліджуваного регіону: супутникові знімки території Східне Поділля; перелік об'єктів природно-заповідного фонду Вінниччини; карта зелених зон міста; дані геопорталу «Публічна кадастрова карта»; дані детальної радіолокаційної зйомки - SRTM (Shuttle Radar Topography Mission - фізична карта); літературні, наукові джерела. Для формування регіональної екомережі використовуються методи геосистемного аналізу, технології геоінформаційних систем та дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) [2].

Для виділення структурних елементів мережі використовується геосистемний підхід, який враховує біологічні параметри місцевості та еколого-географічне значення.

Висновок. Таким чином, формування регіональної екологічної мережі дасть змогу зберегти репрезентативні й унікальні ландшафти на території Східне Поділля з різноманітною флорою і фауною, раціонально використовувати природно-ресурсний потенціал регіону, оптимізувати землекористування, стабілізувати екологічну рівновагу в регіоні, поліпшити стан довкілля, зменшити техногенне навантаження на екосистеми, забезпечити сезонні міграції, генетичний обмін між різними локальними популяціями, їх переміщення з погіршених за умовами середовищ існування, сприятиме розвитку екологічного туризму, проводити природоосвітню, еколого-виховну й природоохоронну роботу серед місцевого населення.

Бібліографічний список.

1. Закон України від 24 червня 2004 року «Про екологічну мережу України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 45, т. 502).
2. Критерии и методы формирования экологической сети природных территорий. Е.М. Веселова, О.И. Евстигнеев, Л.Б. Заугольнова, В.Н. Коротков и др. Выпуск 1. - 2-е издание. - М.: Центр охраны дикой природы СоЭС, 1999. - 48 с.
3. Мудрак Г.В. Функціонування регіональної екомережі Східного Поділля / Г. В. Мудрак // [Агроекологічний журнал](http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrog_2018_3_6). - 2018. - № 3. - С. 27-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrog_2018_3_6.
4. Мудрак О.В. Особливості природокористування у межах південно-подільського екокоридору регіональної екомережі. О.В. Мудрак/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.3. – 57-63.

TO THE QUESTION OF WATER RESOURCES MANAGEMENT OF WESTERN DONBAS

Andrieiev V., Anisimova L., Tiapkin O.,
Dnipro, Ukraine

Ukraine belongs to the least provided with water resources European countries. Multi-branch complex created in Ukraine consumes in the process of production significant volumes of water. But Ukraine, which has been consistently a policy of integration into the European Community, is making every effort to meet unconditionally all norms of environmental safety and, first of all, Directive 2000/60/EC of the European Parliament and the Council of 13.10.2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. And one of the main priorities of Ukrainian national ecological strategy is establishment of integrative water resources management in old industrial regions and first of all in coal

Ковка Наталія Сергіївна - аспірант Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

Колеснікова Лариса Анатоліївна - к.с.-г.н, ст. доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, Полтавська державна аграрна академія м. Полтава, Україна

Колосовська Валерія Валеріївна- канд.геогр.наук, асистент, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна

Костюкєвич Тетяна Костянтинівна - канд. геогр. Наук, Одеській державний екологічний університет, м. Одеса, Україна

Криштоп Євген Анатолійович - канд. с.-г. наук, доцент , Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, с. Докучаєвське, Харківська обл., Україна

Крючкова Світлана Вікторівна - Провідний інженер, Інститут проблем природокористування та екології НАН України

Кузенко Людмила - здобувач вищої освіти СВО Бакалавр, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна, E-mail: lyuda.kuzenko1999@gmail.com.

Ласло Оксана Александровна - канд. с.-х. наук, доцент, Полтавская государственная аграрная академія, г. Полтава, Украина

Літвін Анастасія Василівна – здобувач, кафедра лісоуправління, лісоексплуатації та безпеки життєдіяльності, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків, Україна

Логінова Світлана Олександрівна – аспірантка, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

Масленніков Дмитро Ігоревич - канд. фіз.-мат. наук, доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, с. Докучаєвське, Харківська область, Харківський район, Україна

Михеев Алексей Владимирович - докт. биол. наук, с. н. с., Інститут проблем природопользования и экологии НАН Украины, м. Днепр, Украина

Мінко Олена Юріївна - провідний інженер, Інститут проблем природокористування та екології НАН України, м. Дніпро, Україна

Остапенко Наталія Сергіївна - канд. хім. Наук., ст. наук. співр., Інститут проблем природокористування та екології НАН України

Павелко Віталій Анатолійович - здобувач вищої освіти СВО Магістр, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

Наукове видання

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-
СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ
СТІЙКОГО РОЗВИТКУ: АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ
ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Полтава, 12 грудня 2019 року)

Відповідальність за зміст і редакцію матеріалів несуть автори.

Комп'ютерна верстка- Галицька М.А.

Ум. друк. арк. **10,56**. Гарнітура Times New Roman Cyr.